

JOSEP COMAS SOLÀ

El més gran astrònom català de tots els temps fou sens dubte Josep Comas Solà (1868-1937), tot i que n'hi ha algun de molt important també, com els seus contemporanis Eduard Fontserè (1870-1970) o el mateix Josep Pratdesaba (1870-1967) de Vic. Mn. Manuel Serinanell (n. 1909) l'arribà a conèixer i a treballar amb ell, i els citats i Joaquim Febrer formen el grup de grans astrònoms catalans del s. XX. Comas Solà fou un astrònom de camp que des de molt jove (1885) ja publicà les seves observacions a les millors revistes del ram franceses, alemanyes i britàniques. La seva afició era el Sistema Solar: planetes, satèl·lits, asteroides ...

Però sobretot fou un gran divulgador científics, que es féu molt famós i popular escrivint articles d'astronomia i ciències afins a l'"La Vanguardia" des de 1893. No concebia la ciència sense la gent, i com adirector de l'Observatori Fabra des de la seva inauguració l'any 1904 el tingué sempre obert al públic. A més, Josep Comas Solà fou un precursor de tot allò que fos nou i modern a Catalunya dels invents del segle XX: des del 1897 ajudà a la difusió de l'automòbil i fou un dels fundadors del RACC, col·laborà en els primers vols d'avió a l'Estat espanyol l'any 1910, i el 1924 fou el promotor de les primeres emissions radiofòniques de Ràdio Barcelona. Tot tema actual l'atreis i així l'any 1907 estudià l'espiritisme, arribat dels Estats Units i França i molt de moda en aquells anys, i el denuncià com a frau. I combaté la por als cometes quan el Halley i el Gran Cometa de 1910. Fou pioner també en fotografia i cinema.

Home dinàmic i organitzador, fundà el 1911 la Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica, encara existent avui dia, de la qual fou president fins a la seva mort. També impulsà a partir del 1916 les "Festes del Sol" als solsticis d'estiu, a semblança del que feia Camille Flammarion a França. Cal dir que un dels seus primers llibres, "Fotografia del Cel", el publicà en català en una dta tant d'hora com el 1898, si bé per imperatius de l'època escrigué en castellà la majoria dels seus llibres, inclosa la seva obra mestra "Astronomia" del 1935, reimpressa el 1941, reeditada el 1954 i corregida i ampliada el 1965 i 1075, que tantes vocacions astronòmiques ha despertat.

La seva obra astronòmica és ingent: descobrí i donà nom als asteroides 804 Hispània (1915) -que fou el primer descobert a l'Estat-, 925 Alphonsina (1920), 945 Barcelona (1921), 986 Amèlia (1922), 1117 Reginita (1927), 1102 Pepita (1928), 1136 Mercè (1929) i 1188 Gothlandia (1930), i també els cometes Comas-Schain (1925) i Comas Solà (1926). També tingué alguns encerts molt notables: el 1901 ja s'adonà que els pretesos canals de Mart eren sols un efecte òptic (abans que això fos acceptat 4 anys més tard) i fou el primer a descobrir l'atmosfera de Tità, satèl·lit de Santurn, l'estiu de 1907, molt abans que fos confirmat. En canvi tingué una gran relliscada teòrica en defensar entre 1915 i 1933 una teoria seva de la llum que considerava millor que la Relativitat d'Einstein i que molts veieren ja des del principi que era falsa.

El seu enterrament l'any 1937 fou un acte multitudinari, presidit pel president Lluís Companys i per Frederica Montseny. És un dels pocs astrònoms catalans, i fins i tot de tota la Península, conegut internacionalment i que ha entrat a la Història de l'Astronomia junt amb Alfons X el Savi, alguns savis islàmics i hebreus i molt pocs més.

Ricard Làzaro i Medina
Agrupació Astronòmica d'Osona
(publicat a El 9 Nou el 20 d'abril de 1998)